

WALK FOR NATURE OP 20 BEHEERDE NATUUR

De eerste editie van de 'Walk for Nature' van dit jaar wordt een lentehappening in Herent. Natuurpunt Herent viert op die dag de jubilea van de opstart van de projecten het Kastanjebos (25 j) en de Molenbeekvallei (15 j). Beide gebieden staan model voor de aanpak van Natuurpunt om biodiversiteit te bewaren en te versterken en om vrijwilligers te betrekken bij waardevolle natuurgebieden. De Walk biedt de ganse dag kwaliteitsactiviteiten aan waar je met gans het gezin kunt proeven van dit landschap en van deze reservaten.

Een lint van natuurgebieden.

Aan de voet van de steilrand, die van oost naar west door gans het zuidelijk deel van Herent loopt en de overgang tussen Laag-België en het Brabants plateau vormt, liggen de natuurgebieden in een nog opmerkelijk open landschap. Het Kastanjebos maakt deel uit van een oeroude depressie van een fossiele vallei waarin momenteel nog de relatief kleine Lipsebeek vloeit. De vallei van de Molenbeek met overstromingsgebied en zeer actieve kwel vormt geologisch gezien een recentere insnijding in dit dal. Deze gebieden zijn verbonden over de gemeentegrenzen met de Rotte Gaten aan de bovenloop van de Molenbeek, de vallei van de Weesbeek en het zeer belangrijke Silsombos. Verder is er ook nog het Kareelbos en zijn er vertakkingen tot aan het bekende Torfbroek in Berg (Kampenhout).

Het Kastanjebos: een oud gebied

Dit gebied bestaat van oudsher uit natuurlijk samengestelde loofbossen, afgewisseld met grasland aan de randen terwijl nog niet zo lang geleden er ook heidelichten voorkwamen. Het Kastanjebos is als zodanig reeds terug te vinden op de de Ferrariskaart uit 1777 en wordt gekenmerkt door een vrij volledige bosstructuur

eigen aan waterrijke bodems, gevormd door eiken-esenbos en eiken-haagbeukenbos. De goed ontwikkelde struiklaag bestaat voornamelijk uit hazelaar. De kruidlaag wordt gekenmerkt door een opvallend rijke mengeling bosplanten waaronder vooral bosanemoon, slanke sleutelbloem en daslook in het oog springen. In het meest centrale bosgedeelte vinden we eenbes en heelkruid. Het bos wordt omgeven door vrij grote en gave open ruimten gevuld met akkerland en weiden. In dit agrarisch landschap vinden verspreid ook nog typische akkerfauna en soorten gebonden aan kleinschalige landschapselementen een plaats.

Tal van percelen in dit gebied vormden sinds de vijftiger jaren van vorige eeuw een uitgelezen plaats om met Canadapopulieren te beplanten. De intensieve bosexploitatie was lange tijd een bedreiging voor de natuurlijke rijkdom, en vooral de soortenrijke graslanden en boszomen hadden het erg te verduren. Komt daar nog bij dat de drinkwaterwinning de grondwaterstanden deed dalen waardoor veel soorten het moeilijk kregen. Nu geeft Natuurpunt op steeds meer percelen de aanzet om via omvormingsbeheer terug tot natuurlijke bosstanden en structuurrijk grasland te komen.

Foto's Inge Van De Voorde en Joris De Coster

APRIL IN HERENT: NATUURGEBIEDEN KOESTEREN BIOdiversiteit!

Hoe het begon

Het allereerste deelgebiedje van het Kastanjabos, 't Vlotgras, werd onder impuls van pionier Marc De Coster gehuurd in 1983. Niet zo lang daarna deed de gemeente ook haar eerste duit in het zakje door zelf een perceel aan te kopen en in beheer te geven aan de toen nog jonge afdeling. Het is sindsdien uitgegroeid tot een pareltje van een bloemrijk grasland. Dit werd bekomen door hooien en nabegrazing door schapen.

Vele soorten bloemen wisselen er elkaar af. Hoogtepunten zijn wanneer brede orchis en bosorchis verschijnen, zij het in bescheiden aantallen. In het najaar kunnen we dan van een grote populatie herfsttijloos genieten, wat bijzonder is voor Vlaanderen. Op enkele voormalige populierenpercelen verwachten wij door omvormingsbeheer ook terug dergelijke soortenrijke graslanden te bekomen.

Dankzij de enorme inzet van een aantal mensen, waaronder conservator Jos Vanden Eede, Jan Wellekens en Patrick Luyten, werd – ook dankzij de steun van het gemeentebestuur – het natuurgebied in de daaropvolgende decennia uitgebreid tot momenteel bijna 50 hectare.

De Molenbeekvallei: water troef

De Molenbeekvallei is een zeer nat natuurgebied in een actieve beekvallei die over de gemeentegrens doorloopt tot het Silsombos in Erps-Kwerps en via de Rotte Gat en Meerbeek tot de Warande in Kortenberg. In de 'Ferraris-periode' (1777) bestond dit gebied vooral uit graslanden omdat de periodieke overstromingen van de beek relatief rijkere graslandtypes opleverden. Lange tijd droegen deze de alom gekende naam 'prairies de Velthem' en werden reeds in de 19de eeuw bezocht door tal van Leuvense en Brusselse botanisten op hun weg naar het toen al vermaarde Torfbroek. Ook hier groeiden lange tijd geleden veel soorten orchideeën, de parnassia, het breed wollegras... en vlogen bijzondere vlinders zoals de zilveren maan.

In de 20ste eeuw veranderde de situatie grondig door ontwatering en de aanplant van populieren. Toch is de Molenbeekvallei nog zeer rijk voorzien van zuiver kwelwater. Door sommige moerasjes en graslanden te herstellen, verschenen vanuit de oude zaadvoorraad terug bijzondere soorten die nog meer goeds voorspellen: zeegroene zegge, paddenrus, sterregoudmos en diverse soorten kranswieren in de plassen. Heel bijzonder is de

moerasvaren die hier na meer dan 100 jaar terug werd ontdekt in een moerasje van een oude turfput. Verder wordt bij het beheer plaats voorzien voor de uitbreiding van rietland en moerasbos. Momenteel beheert Natuurpunt bijna 45 hectare in de Molenbeekvallei.

Ecohydrologisch onderzoek door Piet De Becker van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) wijst uit dat op Europese schaal het Kastanjebos en de Molenbeekvallei belangrijk zijn voor de mogelijkheid tot ontwikkeling van fraaie beekbegeleidende bostypes (mesotroof elzenbroek- en essen-vogelkersbos) en moerasspirearuitgen. De graslandtypes van Vlaams belang zijn dottergrasland (voor de Molenbeekvallei) en kamgrasland en/of glanshaverhooiland (voor beide deelgebieden). Ook komen nog steeds relicten van het uiterst bedreigde blauwgrasland voor.

Een boek uit dankbaarheid

Uiteindelijk geeft het bovenstaande maar een vrij korte en bondige schets van deze natuurgebieden. Geen nood echter, Natuurpunt Herent stelt tijdens de 'Walk for Nature' zijn jubileumboek voor onder de titel: **'Kastanjebos en Molenbeekvallei: 25 jaar inzet voor meer natuur in Herent'**. De natuurrijkdom van deze gebieden, hun beheer en de erbij horende problematiek van ontwikkeling en behoud worden hierin meer uitvoerig belicht. Ook wordt vijftwintig jaar inzet gereconstrueerd in tijd en ruimte, met op de achtergrond het verhaal van het verenigingsleven dat aan de basis lag van deze realisaties.

In Herent wordt aangetoond dat door de inzet van een enthousiaste groep vrijwilligers – en een gemeentebestuur dat positief ondersteuning geeft – veel mogelijk is

Foto Joris De Coster

om biodiversiteit te bewaren en de plaatselijke samenleving te betrekken. Deze inzet betekent een belangrijke bijdrage voor de leefbaarheid en de aantrekkingskracht van de gemeente, die op het eerste zicht vooral gebukt gaat onder toenemende verstedelijking. De verrassing is dan ook groot wanneer mensen op stap gaan in de open en groene vallei die ligt tussen Kortenberg en Kampenhout. Het is vooral dank zij het initiatief van Natuurpunt dat iedereen hier vandaag nog kan genieten van een onverwachte natuurrijkdom. Het is dan ook belangrijk dat gemeentebesturen en het provinciebestuur goed door-drongen blijven van de unieke mogelijkheden die door een samenspel van lokaal vrijwilligerswerk, aankoop van gebieden en goed beheer worden mogelijk gemaakt voor een streek, haar bewoners en de biodiversiteit.

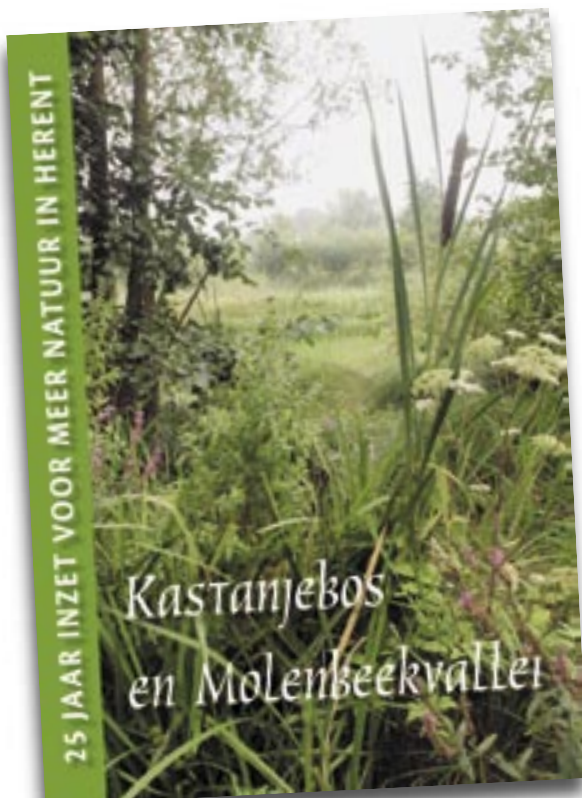
Walk for Nature: werk mee aan biodiversiteit op 20 april 2008

Naast het reeds traditionele stramien van de Walk for Nature wordt er die dag speciaal voor de 'jeugdactiviteiten' een bijzondere inspanning gedaan. Spel, creativiteit en plezier zijn hierbij de sleutelwoorden. Zo worden alle lagere en kleuterscholen uitgenodigd om per klas het origineelste nestkastje in elkaar te knutselen of het mooiste natuurprentje te kleuren. De prijsuitreiking zal op 20 april gebeuren door de peter van Natuurpunt en VRT-acteur Pol Goossen.

Ook het 'Charter van de biodiversiteit in Oost Brabant' krijgt die dag alle aandacht. De gemeente Herent, die bij de eersten was om dit charter te ondertekenen en een engagement aan te gaan, zal van de gelegenheid gebruik maken om tijdens de academische zitting haar verdere plannen openbaar te maken.

Plaats van afspraak op 20 april is de gemeentelijke basisschool 'Toverveld', Overstraat 60 te Veltem-Beisem. De afdeling Herent en de vele natuurbeschermers hopen alle leden van Natuurpunt Oost-Brabant hier te mogen ontmoeten.

Joris De Coster
Luc Vervoort

Boek bestellen? Zie p. 21